

alapanyag feedstock	A magasabb feldolgozottsági fokú kiindulási anyag, amely a termék jellegét adja, az alapanyag.
autokatalízis autocatalysis	Az a folyamat, amelyben a keletkezett anyagok egyike katalizátor, s mint ilyen gyorsítja a reakciót.
bitumen bitumen	A bitumen a kőolajban lévő, fekete színű, igen nagy viszkozitású, termoplasztikus anyag; amely nagymolekulájú szénhidrogének és O-, S- és N-tartalmú szénhidrogén-származékok elegye.
cseppfolyósított földgáz LNG, liquified natural gas	Mínusz 160°C-ra hűtve a földgáz atmoszférikus nyomáson (nagy nyomáson lényegesen magasabb hőmérsékleten) cseppfolyósítható, és így könnyebben szállítható. A gyakorlatban nagyobb nyomást alkalmazva mínusz 50°C körüli hőmérsékleten tartják folyadék fázisban a földgázt.
downstream downstream	Az olaj- és gáziparban a feldolgozás és kereskedelem tevékenységet downstream üzletágnak nevezik.
energiamérleg energy balance	Az energiámérleg a folyamatba bevitt, a keletkező és/vagy elnyelődő, valamint a kijövő energia egyenlege.
fajlagos anyagfelhasználás specific material consumption	Egységnyi tömegű termék előállításához felhasznált anyagmennyiség (kg/kg).
fajlagos energiafelhasználás specific energy consumption	Egységnyi tömegű termék előállításához felhasznált energia mennyisége (kWh/kg).
fehérárúk white products	Kőolajok atmoszférikus desztillációjával nyert különböző párlatok (benzin, petróleum, gázolaj) gyűjtőneve.
fluidágyas katalitikus krakkolás (FCC) fluid catalytic cracking) (FCC)	Olyan katalitikus krakkolás, amelyben a katalizátor fluidizált állapotban van.
folyamatos gyártás continuous production	A folyamatos gyártás során, a készülékeken az anyagok átfolyanak: a kiindulási anyagoknak a készülékbe való belépése és a végtermékek eltávolítása folyamatosan és egy időben megy végbe.
folyamatos gyártás continuous production	Folyamatos az a gyártás, amelyben a berendezésen át állandóan áramlanak a résztvevő anyagok.
gázhidrátok gas hydrates	Bizonyos hőmérséklet- és nyomásviszonyok között gázokból és vízből (vízgőz is elegendő) szilárd gázhidrátok képződnek. A petrokémiában fontos hidrátképző gázok: metán, etán, propán.

gazolin natural gas liquids	A gazolin a kitermelt földgázból kinyerhető cseppfolyós szénhidrogének (jellemzően bután, pentán, hexán) elegye. Nevezik földgázbenzinnek is. A motorbenzinek egyik keverőkomponense.
gudron gudron	A pakura vákuumdesztillációjának maradéka.
gyártási kapacitás production capacity	A gyártási kapacitás az adott reaktorban, vagy üzemben egy bizonyos idő alatt (általában egy év) gyártható termék mennyiségét jelenti. Nem tévesztendő össze a kapacitással, amely befogadóképességet jelent.
hatásfok efficiency	Hatásfoknak nevezzük az azonos dimenziójú, hasznosított és bevezetett mennyiségek hányadosát.
heterogén katalízis heterogeneous catalysis	A heterogén katalízis körébe azok a folyamatok tartoznak, amelyekben a katalizátor más fázisban van, mint a reaktáns. (ha a katalizátor és a reaktáns azonos fázisban van, homogén katalízisról beszélünk).
hidrokrakkolás hydrocracking	A hidrokrakkolás hidrogén jelenlétében folyó katalitikus krakkolás.
homogén katalízis homogeneous catalysis	Ha a katalizátor és a reaktáns azonos fázisban van, homogén katalízisról beszélünk.
hozam yield	A hozam vagy kitermelés kifejezi, hogy a termék hányad része a sztöchiometrikus mennyiségnek.
hőbomlás thermal decomposition, thermolysis	A hőbomlás hőhatásra bekövetkező bomlás. A petrokémiában hőbomláson alapul a krakkolás, viszkózitástörés, koksizálás, pirolízis.
inhibitorok inhibitors	A katalizátorok valamilyen sajátságát (pl. aktivitását, szelektivitását stb.) csökkentő anyagokat inhibitoroknak (bizonyos esetekben katalizátormérgeknek) nevezzük.
karbamidos adduktképzés urea clathrate formation process	A C ₁₅ -C ₃₀ n-alkánok elkülönítésének módszere. A n-alkánok elkülönítése karbamidos adduktképzés segítségével azon a jelenségen alapul, hogy az elágazatlan szénláncú molekulák a feleslegben vett karbamiddal szilárd kristályos addíciós termék keletkezése közben reagálnak, míg a többi szénhidrogén nem.
karbamidos extraktív kristályosítás urea extractive crystallization process	A C ₁₅ -C ₃₀ n-alkánok elkülönítésének módszere. A n-alkánok elkülönítése karbamidos extraktív kristályosítással azon a jelenségen alapul, hogy az elágazatlan szénláncú molekulák a feleslegben vett karbamiddal szilárd kristályos addíciós termék keletkezése közben reagálnak, míg a többi szénhidrogén nem.
katalitikus kéntelenítés catalytic	Az atmoszférikus desztilláció petróleum- és gázolajpárlatának fő finomítási eljárása a katalitikus hidrogénezéssel történő kéntelenítés, azaz hidrodesszulfurizáció (HDS).

desulfurization	
katalitikus krakkolás catalytic cracking	Katalizátor alkalmazásával történő krakkolás. Nyersanyaga mindig valamilyen kőolajpárlat (gázolaj, könnyebb kenőolajpárlatok).
katalizátor catalyst	A katalizátor olyan anyag, amely megnöveli valamely kémiai rendszer egyensúlyi helyzetéhez vezető sebességét anélkül, hogy a folyamatban elhasználódna. A katalizátor nem fogy el abban a reakcióban, amelyet katalizál, de elfogyhat, vagy elvesztheti aktivitását mellékreakciók eredményeképpen.
katalizátor aktivitása catalyst activity	A katalizátor aktivitása: időegység alatt egységnyi mennyiségű katalizátorral átalakított reaktáns mennyisége.
katalizátor aktivitása catalyst activity	A tömegegységnyi katalizátorral időegység alatt átalakított anyag mennyisége.
katalizátor fáradása catalyst ageing, catalyst deactivation	Az idő előrehaladtával a legkiválóbb katalizátorok is fokozatosan elvesztik katalitikus sajátságait: ez a jelenség a katalizátor fáradása. Az aktivitás csökkenésének okai: mérgeződés, a felület csökkenése-szinterelődése, a felület "lehamlása" (az aktív komponens leválik a hordozóról), a katalizátor tömege csökken (kihordás miatt), az aktív komponens kioldódása.
katalizátor stabilitása catalyst stability	A katalizátor az a képessége, hogy aktivitását megőrizze. A katalizátor aktivitásmegőrző képessége.
katalizátorhordozók catalyst carriers	A katalizátorhordozók az aktív komponens váz-, ill. kötőanyagai. Katalitikus aktivitásuk az adott reakcióban kicsi vagy egyáltalában nincs, mennyiségük az aktív komponenseknél általában nagyobb. A katalizátorhordozók alkalmazásakor egyik fő cél, hogy takarékoskodjanak az aktív komponenssel.
katalizátormérgek catalyst poisons	Sok vegyület már kis mennyiségben is csökkenti, sőt teljesen meg is szünteti a katalizátorok aktivitását. Ezeket az anyagokat katalizátormérgeknek nevezzük.
kémiai technológia chemical technology	A kémiának az a területe, amely a laboratóriumban kidolgozott szintézisek nagyüzemi méretű megvalósításával foglalkozik. (Számos fogalmi átfedés van kémiai technológia, műszaki kémia, ipari kémia, vegyipari művelettan, vegyipari mérnöki technika és más elnevezések között.)
kémiai technológia chemical technology	A vegyipari gyakorlat tudománya. Fő feladata a kémiai termékek előállítási lehetőségeinek vizsgálata, gazdaságos ipari módszerek, valamint üzemszerű megvalósításuk kidolgozása.
kémiai technológia chemical technology	A vegyipari gyártásról szóló ismeretek összessége.
kémiai technológia chemical technology	A kémiai technológia az ipari méretekben kivitelezett anyagátalakítás tudománya.

kénkinyerés – Claus-eljárás sulphur recovery – Claus process	Az eljárás során égetőkamrában (termikus reaktorban 900-1100 °C-on) a kénhidrogén 1/3-ad része kén-dioxiddá ég el. A keletkezett H ₂ S-SO ₂ elegy Al ₂ O ₃ -tartalmú katalizátorral töltött reaktorban reagál, miközben cseppfolyós kén képződik.
kitermelés yield	A kitermelés vagy hozam kifejezi, hogy a termék hányad része a sztöchiometrikus mennyiségnek.
know-how know-how	A know-how olyan, a gyakorlatban alkalmazható, még viszonylag szűk körben ismeretes műszaki, szervezési, vezetési, gazdasági, tudományos ismeretek gyűjtőfogalma, amelyek gyakorlati hasznuk miatt a körön kívülállók számára gazdasági értéket képviselnek, és így valamilyen formában csere tárgyát képezik (know-how szerződések).
kokszolás coking	A kokszolás erélyes (nagy konverziójú) termikus krakkolás. A benzin- és gázolajkomponenseket is gyártó termikus krakkolás változata.
konverzió conversion	A konverzió vagy átalakulás azt fejezi ki, hogy a reaktorban egyszeri áthaladáskor a nyersanyag hányad része alakult át különböző anyagokká. Beszélhetünk hasznos és összes konverzióról. Ha egyszerűen - jelző nélkül - beszélünk konverzióról, akkor az összes konverzióra gondolunk.
krakkolás cracking	A krakkolás enyhe hőbontási folyamat, amelyben nagyobb szénatomszámú szénhidrogénekből rövidebb szénláncú szénhidrogéneket nyernek.
kvencselés quenching	A kvencselés gyors lehűtést jelent.
kvencselés quenching	A kvencselés a reakciók befagyasztását jelenti; azt a célt szolgálja, hogy a reakciókban keletkezett céltermék(ek) ne vegyenek részt további reakciókban: egymással, vagy más jelenlevő komponensekkel.
lepárlási benzin straight run gasoline	Kőolaj atmoszférikus lepárlásakor nyert olyan cseppfolyós termék, amely 210°C-ig forró szénhidrogénekből áll.
licenc licence	A gyakorlatban alkalmazható, szabadalmaztatott vagy nem szabadalmaztatott találmány vagy know-how birtokbavételére, illetve használatára, szerzői jogra, védjegyre vonatkozó engedély.
molekulasztítás szelektív adszorpció molecular sieve selective adsorption process	A C ₅ -C ₂₄ n-alkánok elkülönítésének módszere. A C ₅ -C ₂₄ n-alkánok a molekulaszita pórusaiban adszorbeálódnak, az elágazó láncú és ciklikus szénhidrogének pedig nem.
motorüzemanyag motor fuel	Motorbenzin, kerozin, dízelgázolaj.
munka termelékenysége	A munka termelékenysége az egységnyi idő alatt gyártott terméket jelenti mennyiségben vagy értékben kifejezve, a gyártásban közvetlenül és/vagy

productivity of labour	közvetve foglalkoztatott egy főre vonatkoztatva.
nyersanyag raw material	A bányászással kitermelt kiindulási anyag a nyersanyag.
nyersanyagforrások raw material resources	A nyersanyagforrások egy ország ismert és feltárható, bányászható, ásványi anyagai.
önköltség cost price	Az önköltség a termelési költségnek a termék (vagy szolgáltatás) egységére eső része (Ft/egység).
pakura pakura	A kőolaj atmoszférikus desztillációjának maradéka.
petrolkémia petrochemistry	A petrolkémia a kémiai technológia egy részterületének elnevezése, amely szerves kémiai alapanyagok kőolajból és földgázból való előállításával és továbbfeldolgozásával foglalkozik.
petrolkemikáliák petrochemicals	A petrolkemikáliák a kőolajból vagy földgázból petrolkémiai eljárásokkal előállított vegyületek.
pirolízis pyrolysis	A pirolízis: gázhalmazállapotú céltermék(ek)hez vezető hőbontás.
pirolízisbenzin pyrolysis gasoline	Az olefinművekben az alapanyagok (vegyipari benzin és gázolaj, valamint egyéb könnyű- szénhidrogének) pirolízise során a főtermékek (etilén és propilén) mellett keletkező, a benzinek forráspont-tartományába eső értékes kísérő termékek elegye, jelentős aromás tartalommal.
promotorok promoters	A katalizátorok működésére kedvező hatású adalékokat promotoroknak (aktivátoroknak) nevezzük. A promotor olyan anyag, amelyet készítés közben kis (általában 10%-nál kisebb) mennyiségben adnak a katalizátorhoz: egymagában kis aktivitású vagy inaktív, de a szóban forgó reakcióban fokozza az aktív komponens aktivitását, stabilitását vagy szelektivitását.
propános bitumenmentesítés propane deasphalting	A propános bitumenmentesítés a vákuumdesztilláció maradékának, a gudronnak, cseppfolyós propánnal történő ellenáramú extrakciója. Az extrakció során a gudronból az olajos részeket a cseppfolyós propán kioldja. A cseppfolyós propánban oldhatatlan rész az extrakciós bitumen.
recirkuláció recirculation	Recirkulációról beszélünk, ha a reaktorból távozó, át nem alakult nyersanyagokat visszavezetik a reaktorba.
reformálás reforming	azok az átalakító eljárások, amelyeknek elsősorban a nyersanyagok szénhidrogén-összetételének a megváltoztatása, és nem kisebb molekulásúlyú elegy előállítása a céljuk.
reformált benzin reformate gasoline	Katalitikus reformálással megnövelt aromás- és izoalkán-tartalmú, és így a kiindulási benzinnél magasabb oktánszámú, benzin.

segédanyag auxiliary material	A kisebb jelentőségű kiindulási anyagok a segédanyagok.
szabadalom patent	A találmány jogi oltalmi formájának a neve. A szabadalom jogosultjának a jogszabályok keretei között kizárólagos joga van arra, hogy a találmányt hasznosítsa, illetve a hasznosításra másnak engedélyt (licencet) adjon.
szabvány standard	Rendszeresen ismétlődő műszaki-gazdasági feladatok legkedvezőbb (leggazdaságosabb) megoldását meghatározó eljárás.
szabvány standard	A szabvány tartalmazza a termékek méreteire, minőségére, ellenőrzésük módszereire, csomagolásuk módjára, a gyártási eljárásra stb. vonatkozó törvényes előírásokat.
szakaszos gyártás batch production	A szakaszos gyártás során bizonyos időközönként betöltik a kiindulási anyagokat, végrehajtják a kívánt műveleteket, majd a készülékből a készterméket eltávolítják. A készülék ürítése után a lépések ismétlődnek.
szakaszos gyártás batch production	Szakaszos az a gyártás, amely időben periódikusan ismétlődő lépésekből áll: a kiindulási anyagok adagolása, a művelet elvégzése, illetve a folyamat levezetése, a készülék kiürítése és újbóli előkészítése. A készülék egyszeri feltöltésénél használt nyersanyagokat töltetnek vagy sarzsnak nevezik.
szintézisgáz synthesis gas	A szintézisgázok: H_2/CO és H_2/N_2 gázelegyek szintézisekhez (metanol-, továbbá butanol- és más oxoszintézisekhez, szénhidrogének és ammónia szintéziséhez).
találmány invention	Olyan eredeti és gazdasági szempontból értékes műszaki eljárás, illetve megoldás, amely a technika ismert állásához viszonyítva haladást jelent. Elismeréséhez lényeges követelmény az újdonság, és pedig világviszonylatban. Az újítástól csak viszonylagos újdonságot követelnek meg, tehát csak azon a helyen kell újnak lennie, ahol benyújtották.
termikus krakkolás thermal cracking	A termikus krakkolás szénhidrogén-molekulák magas hőmérsékleten bekövetkező olyan reakcióinak összessége, amelyeknek hatására szén-szén kötés vagy szén-hidrogén kötés felszakadása következik be. A krakkolás gyakorlati célja több motorbenzin és gázolaj előállítás. Főképpen párlási maradékokat dolgoznak fel termikus krakkolással. és a késleltetett kokszolás. termikus krakkolás.
tömegmérleg mass balance	A tömegmérleg a felhasznált és kapott anyagok tömegének egyenlege. A tömegmegmaradás törvénye szerint a belépő tömegnek egyenlőnek kell lennie a gyártás után kapott tömeggel; ha veszteség nincsen. A tömegmérleg jelentős hiánya az ellenőrizetlen elcsurgásra és hulladékképződésre hívja fel a figyelmet. A tömegmérleg felírható a teljes folyamatra vagy annak csak egy részére, az összes komponensre vagy csak egyre.
upstream upstream	Az olaj- és gáziparban a kutatás és termelés tevékenységet upstream üzletágnak nevezik.
vegyipar	Az ipar azon ágainak a gyűjtőneve, amelyek kémiai folyamat, vagyis

chemical industry	anyagátalakítás révén termelnek új értéket képviselő termékeket.
vegyipar chemical industry	Gyűjtőfogalom olyan iparágakra, melyek a vegyi összetétel megváltoztatása útján állítják elő termékeiket. A fogalom értelmezése nem egységes sem a különböző iparágakon belül, sem az egyes országokban. A gyakorlatban értelmezett vegyipar rendszerint e meghatározásnál szűkebb fogalom.
viszkozitástörés viscosity breaking	A viszkozitástörés enyhe (kis konverziójú) termikus krakkolás. A viszkozitástörés célja a fűtőolajként használatos maradványok viszkozitásának csökkentése, javítva ezzel porlaszthatóságukat, ami a tüzeléskor lényeges.
vízgőzös hőbontás steam cracking	Olefingyártás szénhidrogénekből vízgőz jelenlétében történő hőbontással.
vízgőzös reformálás steam reforming	CO/H ₂ gázelegy gyártása szénhidrogénekből.